

Fugleværnsfonden

- for fugle, for folk og for fremtiden

ÅRSSKRIFT 2015

FUGLEVÆRNSFONDEN

Fugleværnsfonden er en almennyttig, erhvervsdrivende fond stiftet af Dansk Ornitologisk Forening. Fonden har siden 1966 købt og administreret naturreservater over hele landet

VÆRNER OM DANMARKS FUGLE

Fugleværnsfondens formål er at værne om Danmarks fugle her i landet og i udlandet, blandt andet ved at medvirke til at bevare eller skabe vigtige fugleområder, især for truede og sårbare arter, og at foranstalte naturformidling fra fondens reservater.

FUGLENES FRISTEDER

Fugleværnsfonden ejer og administrerer i dag 21 naturreservater på i alt 960 hektar spredt over hele landet (se kort på bagsiden). På disse fristeder kan fuglene finde skjul, redesteder og føde. Tilsammen rummer reservaterne de fleste typer dansk natur med hovedvægt på de særligt truede naturtyper: enge og moser, strandenge, kystlaguner, kystfugleøer og naturskov. Flere reservater har status som fuglelokaliteter af både national og international betydning.

REN NATUR

I reservaterne gennemføres en aktiv naturgenopretning og - pleje, typisk i form af rydning af uønsket opvækst, vandstandsregulering, etablering af yngleøer mv. De fleste enge og strandenge afgræsses eller også foretages høslæt. Gødning og sprøjtemidler anvendes ikke. På denne måde sikrer vi optimale levevilkår for de vilde fugle samt andre dyr og planter.

ENGAGEREDE FRIVILLIGE

Der er tilknyttet lokale arbejdsgrupper til 15 af vores større reservater, og grupperne udfører på frivillig basis en lang række praktiske arbejdsopgaver. Det kan fx være vedligeholdelse af fugletårne, optælling af fugle og gennemførelse af ture for gæsterne. Det kræver ingen særlige forudsætninger at være med i en arbejdsgruppe - bortset fra lyst til at yde en engageret indsats for fuglene i samarbejde med andre frivillige. Hvis du har lyst til være en del af en arbejdsgruppe og gøre en forskel for fuglene i et af vores reservater, er du meget velkommen til at henvende dig til Fugleværnsfondens sekretariat.

MÅLRETTET PLEJE

I alle reservater foretages en løbende overvågning af ynglefuglene og visse steder også af de rastende fugle samt padder og planter. Undersøgelserne danner grundlag for udarbejdelsen af langsigtede, målrettede plejeplaner for hvert område. Planerne er et vigtigt instrument for arbejdsgrupperne, som følger de retningslinjer for naturplejen, der er beskrevet.

VELKOMMEN TIL FUGLENES VERDEN

Fuglene og naturen har høj prioritet i reservaterne, men besøgende er meget velkomne. I de fleste større reservater er der naturstier og fugletårne eller fugleskjul, så publikum har mulighed for at opleve fuglelivet uden at forstyrre. Nogle steder er der gangbroer gennem rørskoven, og andre steder er der særlige faciliteter, der sikrer, at kørestolsbrugere og børnefamilier også kan opleve fugle og natur.

En effektiv naturbeskyttelse kræver bred, folkelig opbakning. Derfor opmuntrer vi alle til at komme ud og opleve fuglene og naturen. Ved alle større reservater er der foldere og plancher, der fortæller om reservatet, naturen og fuglelivet. Fugleværnsfondens naturvejleder og de lokale arbejdsgrupper tilbyder også guidede ture, som er åbne for alle. Læs mere om turene på www.fuglevaernsfonden.dk og i DOFs medlemsblad.

Redaktion:

Martin Iversen, formand og ansvarshavende
Kristian Dammand Nielsen, direktør
Allan Gudio Nielsen, naturvejleder
Hanne Havemose, kommunikationsmedarbejder

Layout og tryk:

Hanne Havemose/Ilsted Tryk

For- og bagsidefoto:

Skarv og sølvhejre af Allan Gudio Nielsen

Korrektur og forsendelse:

Mathilde Blichfeldt Henriksen, studentermedhjælp
Ellen Hansen, frivillig
Peter Vadum, frivillig

Støttemuligheder:

Danske Bank reg. nr. 4180, kontonr. 509-4232
Girokort, testamentering mv.
Se mere på www.fuglevaernsfonden.dk

TIL GAVN OG TIL GLÆDE

Fugleværnsfonden er en lille, velfungerende fond. Dog mangler der ikke viden om forvaltning og formidling af fugle. Med 50 års erfaring går vi i 2016 ind i jubilæumsåret, og vi gør det med maner. Det kan du læse om i dette årsskrift.

Jubilæumsåret skydes i gang med en rigtig god historie, der viser, at fuglene trives på reservaterne. Læs blot beretningen

om ynglefuglene på Nyord Enge, et af de vigtigste fugleområder i hele det østlige Danmark. God hydrologi, veltilrettelagt græsning og styring af prædationen er afgørende for den markante succes for engfuglene. Viber og kobbersneper føler sig hjemme på reservatet.

I Sølsted Mose skrider det store LIFE-projekt planmæssigt frem. Også her skal optimal hydrologi og græsning med kvæg og geder sikre de bedste vilkår for en rig natur. Når projektet afsluttes i sommeren 2016, skal der følges op med god overvågning, naturvenlig drift og fængende formidling af mosens mange naturværdier.

Fugle fylder meget, men fugle er ikke alt. Det oplever vi på bioblitzerne, hvor Fugleværnsfonden er i front. I løbet af et døgn endevendes et givent reservat for al flora og fauna. Det giver store oplevelser og megen begejstring, men først og fremmest giver det dokumentation for høj biodiversitet.

Der er gode fortællinger fra alle 21 reservater. Resultaterne kommer kun, fordi der er stor opbakning til fondens indsats - en meget værdifuld støtte - som vi med glæde siger tusinde tak for.

Vi håber at fonden fortsat må nyde tillid og opbakning. Vær med til med din støtte at gøre jubilæumsåret endnu bedre, til gavn for fonden og fuglene og til glæde for dig.

Martin Iversen, formand

Til næste år har Fugleværnsfonden 50 års jubilæum.
Det er en milepæl i fondens målrettede arbejde i fuglene og naturens tjeneste,

FUGLEVÆRNSFONDEN 49+1

Af Martin Iversen, formand i Fugleværnsfonden

Der blev udvist imponerende fremsynethed og handlekraft da en lille gruppe af landets førende ornitologer med Lorenz Ferdinand i spidsen i efteråret 1966 stiftede Fugleværnsfonden. En helt ny æra for fuglebeskyttelsen startede. Men det var også nødvendigt. Årtiers ødelæggelser af landets natur havde trængt vore fugle så meget tilbage, at der måtte gribes ind. De hidtidige værktøjer – blandt andet fredningerne – var utilstrækkelige.

En fond i fremgang

Meget er sket i de forløbne fem årtier. Der er indkasseret nederlag - javist. Fuglene i det åbne land – på enge, heder, overdrev, klitter, ja på agerlandet som sådan - har meget trange kår. Det ved vi alle og tænker hver vort.

Men der er også nået mange gode resultater, blandet andet takket være den rettidige omhu i 1966. Støt og roligt har Fugleværnsfonden vokset sig stor. 21 vel-fungerende reservater. Nogle små med lokal betydning – nogle store med international værdi. Masser af fugle, blomster, insekter, dyr. Almindelige og sjældne. Mere end 200 frivillige til at hjælpe med naturplejen. Velforsynet med faciliteter for publikum. Massevis af fugle-ture. Rige muligheder for oplevelser. Det er – kort og godt – Fugleværnsfonden.

Jubilæet, der ikke vil gå væk

Vi kan godt rette ryggen og være glade og en smule stolte, når nu Fugleværnsfonden i 2016 runder de første 50 år. Det er en milepæl i fondens historie. Det er 50 års indsats, der fortjener at blive markeret. Det gør vi så. Ikke med stor kulminerende festivitas, men med masser af små og store arrangementer og aktiviteter fordelt ud over hele 2016. De mange markeringer vil tilsammen tegne billedet af

”Jubilæet, der ikke vil gå væk”. Det er netop tanken: Fugleværnsfondens indsats og arbejde skal fortsætte. Intet stopper ved de 50 år. Tværtimod. Vi tror på opbakning fra alle fugle- og naturvenner, så fondens indsats i de kommende mange år kun vil blive stærkere og endnu mere værdifuld. Det giver rigdom for naturen, for fuglene og for mennesker.

Aktiviteter i hele landet over hele året

Jeg vil ikke omtale alle de mange aktiviteter, vi søsætter i 2016. Det fører for vidt. Men jeg vil gerne løfte sløret for de vigtigste, pirre nysgerrigheden og spænde forventningernes bue.

Når vi nærmer os den allerbedste fugletid – juni måned – er vi klar med en storslået bogudgivelse: *Fugleværnsfonden – for fugle, for folk, for fremtiden*. Vi er ambitiøse. Vi vil gerne levere årets bog på naturfronten. Her fortæller vi i tekst og fotos om fonden før, nu og i fremtiden. Her er fortællingen om fugle, for folk, i fremtiden. Glæd dig.

'Himlens Fugle' - en vandredstilling

På samme tid åbner vi en meget seværdig udstilling på Johannes Larsen Museet i Kerteminde: *Himlens Fugle – med pensel og pen i 50 år* er titlen på udstillingen. Sommeren over bliver der mulighed for at se eller gense nogle af de bedste værker af en perlerække af vore kendte fuglekunstnere.

I efterårsmånederne september til november kommer udstillingen til hovedstadsområdet, idet Sophienholm i Lyngby slår dørene op. Endelig kommer udstillingen også til det nordjyske.

Vendsyssel Kunstmuseum præsenterer *Himlens Fugle* i december og frem til slutningen af marts 2017. Næsten et helt år med fuglekunst, det bliver nok værd at se.

som vi fejrer i hele 2016 med mange spændende tiltag:

Andre udgivelser

Om et års tid sidder du med endnu et eksemplar af Fugleværnsfondens årsskrift i hænderne. Og du bliver ikke den eneste – langt fra. Vi sender nemlig årsskriftet ud til alle DOF's medlemmer og alle fondens støtter. En jubilæums(ud)gave, der kommer vidt omkring .

Men også DOF's tidsskrift – DOFT – markerer jubilæet. Et særnummer med faglige artikler og essays ser dagens lys i september. DOFT henvender sig til alle foreningens kernemedlemmer, som rummer rigtig mange trofaste støtter af fonden.

Men her hører det ikke op. Et er at se og læse om Fugleværnsfonden. Noget andet – og lige så væsentligt – er at besøge fondens reservater. Derfor arrangerer vi naturligvis også i 2016 mindst 100 fugleture til reservaterne. Det er ude på reservaterne fondens virkelige liv leves. Det er her fuglenes trives. Det er her naturen plejes. Det er her oplevelserne venter. Det er her vi finder kernen i Fugleværnsfonden, markerer jubilæet og tager afsæt i de kommende års indsats.

Vel mødt i naturen ... på reservater – for fugle, for folk, for fremtiden.

PÅ TUR BLANDT DE

I maj besøgte Fugleværnsfonden et af fuglenes absolutte fristeder, kystøen som ellers kun modtager fugletællere ganske få gange om året.

Tekst og foto: Allan Gudio Nielsen, naturvejleder

Skarven, den sorteste fugl af dem alle, er blevet beskyldt for mangt og meget. Bundgarnfiskernes og sjældne træers undergang, ja selv stigende ungdomskriminalitet! Den sidste påstand stammer fra en lokal fisker fra Frederikshavn, der mente at skarverne havde ædt alle fiskene i området, og de unge mennesker, som før i tiden tog på havet for at fiske og hygge sig, nu i stedet går rundt og keder sig. Og ledighed er som bekendt roden til alt ondt.

Op og nedtur for skarven

Skarven blev udryddet i 1870'erne, men genindvandrede i 1938. Dengang som nu var skarven ikke lige populær alle steder, og først efter en totalfredning i 1980 begyndte arten for alvor at gå frem i Danmark. Efter en kraftig stigning i bestanden, som toppede i 2000 med mere end 40.000

ynglepar, gik den voldsomt tilbage og i 2013 var den næsten halveret med omkring 23.000 par.

Hvordan fremtiden ser ud for skarven, er svært at sige, da der er mange faktorer i spil, men forskere mener, at bestanden formodentlig vil svinge mellem 25.000 og 30.000 par.

Et fristed på Ægholm

Tidligere havde Danmark flere meget store skarvkolonier med mange tusinde ynglepar, men de er næsten alle nu kun en skygge af sig selv. I stedet ser vi nu en masse mindre kolonier spredt i landet. Fugleværnsfondens reservat Ægholm, som ligger nord for Nyord på Møn, er et eksempel på hvor en lokal skarvbestand er gået mod strømmen. Kolonien er gået frem i samme periode, hvor den samlede bestand er

KRIMINELLE

Ægholm. Det er mange år siden fondens sidste besøg på øen,

gået tilbage. På Ægholm er ynglebestanden således steget støt siden 1999 og i 2015 huser kolonien 637 par.

Hvorfor det lige går godt for skarven på Ægholm er svært at sige, men det lave vand omkring Nyord rummer åbenbart

nok føde til, at kolonien kan vokse. Desuden har kolonien nået en størrelse, som giver en bedre fælles beskyttelse af medlemmerne i kolonien. Fx når havørnen med jævne mellemrum aflægger den et besøg. Andre faktorer spiller sikkert også ind.

ÆGHOLM - FUGLEVÆRNSFONDENS ÆLDSTE RESERVAT

Den 1,8 hektar store Ægholm blev skænket til Fugleværnsfonden som gave i 1969 og er fondens første reservat. Ægholm er som Tipperne, Vejlerne og Vorsø et såkaldt videnskabeligt reservat, og det er ikke tilladt at gå i land på øen, ligesom sejlskib inden for en afstand af 50 meter fra øen heller ikke er tilladt. Jagt er naturligvis heller ikke tilladt.

I de videnskabelige reservater overvåger man fuglene og måler svingningerne i bestanden. Besøgende i fugletårnet på Nyord kan i teleskop se de mange ynglende skarver hvis man kikker mod nord. På øen yngler desuden bl.a. ederfugl, sølvmåge og svartbag, og Ægholm er også rasteplass for mange ænder, gæs og svaner.

VILDHED - VARIATION

Der er sket meget i Fugleværnsfondens sydligste reservat i løbet af de seneste år. Udover at være en velbesøgt trækfuglelokalitet, har en målrettet og visionær naturpleje dannet grobund for et mangfoldigt fugleliv i reservatet, der rækker langt ud over trækfuglenes korte besøg.

Af Marie-Louise Olsen, naturforvalter

Når man står på det lollandske dige på Sydlolland, nærmere betegnet mellem tangen Hyllekrog og det inddæmmede landskab Saksfjed Inddæmning, får man fornemmelsen af, hvorfor visionen for dette reservat netop er vildhed, variation og vand. Den utæmmede tange, der strækker sig langt ud i havet, udfolder sig med sit klitlandskab med overgange til strand og strandenge. Saksfjed Inddæmning ligger så langt øjet rækker langs det nordgående dige med overgangszoner til sø, skov, eng og overdrev.

Økotoner, hvad er nu det? Det er det, Saksfjed-Hyllekrog er rig på. Grænseområder mellem forskellige naturtyper, som glider over i og afløser hinanden. Økotoner, altså overgangszoner fra en naturtype til en anden, skaber et helt unikt grundlag for en stor artsrigdom i det cirka 200 hektar store reservat.

Området skal som al anden lysåben natur forvaltes og plejes med omhu, men på en autentisk og utæmmede måde. Hvordan gør man det? Man forsøger at rekonstruere de naturlige processer, der ville forekomme, hvis vi mennesker ikke havde sat det hele under kontrol.

Reservatet blev erhvervet i 1995 takket være midler fra Karen Krieger Fonden, og er een af fondens største reser-
vater. I 2012 modtog Fugleværnsfonden derudover en større arv fra en lokal kender af området. Arven var øremærket

netop Saksfjed-Hyllekrog. Denne økonomiske saltvandsindsprøjtning har sammen med andre økonomiske midler gjort det muligt at fremrykke processen, og at gøre følgende de seneste år:

- etablere landskabsgræsning i meget store folde. Saksfjed er opdelt i to folde gennemskåret af en stor kanal, og Hyllekrog er én stor fold. Skoven i Saksfjed er en del af folden (skovgræsning)
- udsætte vilde heste (helårsgræsning) i samgræsning med økologisk kvæg og en stor bestand af dåvildt
- ringbarke træer med mål om mere stående dødt ved i skoven
- lukke drængrøfter og opstemning af vand
- reetablere to fugleøer i Saksfjed, som før den store indvending af land bestod af mange småøer
- afbrænde arealer på Hyllekrog og i Saksfjed
- bekæmpe invasive arter (ikke hjemmehørende arter)

Spørgsmålet er, hvad vi har opnået ved at følge visionen om de tre V'er, vildhed, variation og vand. Zoomer vi ud og kigger på reservatet i fugleperspektiv, vil man inden for de 200 hektarer opleve et bredt spektrum af levesteder. I skoven yngler havørnene, i søerne yngler hættemågerne, storspoverne fouragerer på engene, sølvhejrerne holder til ved digegravene, og nogle gange ses også tranerne her. Klyderne og viberne fouragerer i sjapvandsområderne, sort-

Den imponerende Hyllekrog-tange med Saksfjed i baggrunden. Luftfoto: Jan Kofoed Winther

- VAND

strubet bynkefugl yngler i de spredte buske på overdrevet, gæssene raster på engene, og man kunne fortsætte opremningen.

Det er ikke fordi, vi er i mål endnu, slet ikke, vi er bare på vej. For der er plads til endnu større armbevægelser i denne naturperle på Sydlolland. Vi tager bare et skridt ad gangen ind i fremtidens mere vilde landskaber.

TAKKET VÆRE EN GENERØS ARV

Mange af de senere tiltag i Saksfjed/Hyllekrog er i høj grad muliggjort af en arv fra nyligt afdøde Werner Keis,. Han er født og opvokset på Lolland, og satte stor pris på de naturoplevelser han har haft i netop dette reservat. Saksfjed/Hyllekrog er et af Fugleværnsfondens største reservater, og der er god brug for alle ekstra midler til at skabe bedre natur og levevilkår for de mange fugle i området.

Er du interesseret i at oprette testamente til fordel for fuglene og naturen er du velkommen til at henvende dig til Fugleværnsfondens sekretariat.

Foto: Allan Gudio Nielsen

Nederst tv.: Havørn. Nederst th.: De vilde Exmoor-ponyer i Saksfjed

NYE TAL FOR NYORD

Fuglelivet på Nyord responderer positivt på Fugleværnsfonden og Græsningslauget

Af Søren Ring, biolog

116 par rødben, 72 par viber, 32 par strandkader, 13 par knarand og 10 par skeand er registreret ynglende i 2015. Hermed er der tale om 2 - 4 doblinger af de normale yngletal for disse arter over de sidste 10 år. Også en række andre jordrugende fugle yngede i højere antal end andre år, heriblandt 46 par gul vipstjert, 9 par stormmåge, 4-5 par stor kobbersnepe, 2 par klyde og så brushøne, havterne, ederfugl, stor præstekrave, rørhøg og mosehornugle med dog blot hver 1 par. Ikke siden 2004 har det været et så godt år for fuglene på Nyord.

God ræveregulering

Årsagerne er en kombination af mange tiltag, men vigtigst er den øgede regulering af ræv. Det har været nødvendigt, fordi rævespærren på broen til Nyord fortsat ikke fungerer.

Derfor er Fugleværnsfonden, Naturstyrelsen og den lokale jagtforening blevet enige om at øge jagttryk på og reguleringen af ræve på Nyord.

To jægere har gjort en prisværdig indsats siden juni 2014 og et år frem. Og de fortsætter arbejdet. Der er skudt hele 15 ræve på Nyord i denne periode. Der er formentlig dog stadig én enkelt ræv eller to tilbage, og nye kommer fortsat til over broen fra Ulvshale.

Vejr og målrettet naturpleje

Dertil har året rent vejræssigt været et godt år for vade-
engfugle på Nyord Enge, og 'Plantagen' med ca. 70 træer ude på nordengene er blevet ryddet. Den var rasteplads for mange krager, som ventede på, at de jordrugende fugle fløj af rederne.

ENGE

Nyord set fra oven. Luftfoto: Jan Kofoed Winther

Nyord Strandenges seneste tiltag

Derudover er høslætarealerne blevet udvidet. De gav et flot blomsterflor frem til 15. juli, hvor mange strandskader, rødben og viber blandt andet blev set i kanterne af disse 'høslætfolde'. Dette har også øget græsningstrykket yderligere på især nordengene, så engene har en lavere vegetation til gavn for engfuglene.

Styrkelse af det blå bånd

Det blå bånd på sydengene, som er det græssende randområde mellem eng og åbent vand, er blevet forbedret med bedre foldstyring ved hjælp af en taktisk placering af flere nye vandkar ude i bunden af strandfoldene. Det medvirker til, at kvæget skal gå længere i strandzonen og dermed får afgnasket tagrørene bedre. Hermed skabes bedre forhold for især engfuglenes unger, der søger føde her.

NYT FUGLETÆLLERKORPS

Vil du være med i Fugleværnsfondens nye fugleovervågningskorps?

En af Fugleværnsfondens vigtige opgaver er at overvåge fuglelivet på vores reservater, så vi konkret kan se og måle om vores naturpleje skal ændres eller forbedres.

Opstart af nyt frivilligt fugletællerkorps

I 2015 har Fugleværnsfonden etableret et særligt fugletællerkorps af frivillige for at få styrket vores overvågning og sikret en mere ensartet dækning af reservaterne. Det er et lille korps, der er sammensat af dygtige fugletællere, primært fra Fugleværnsfondens frivillige arbejdsgrupper. Derudover deltager også andre frivillige fra Dansk Ornitologisk Forening, herunder nogle af de kvadrantsvarlige fra Atlas III-projektet. Men vi kan sagtens bruge endnu flere, hvis overvågningen for alvor skal konsolideres.

Med støtte fra 15. Juni Fonden

Takket være en donation fra 15. Juni Fonden har vi nu muligheden for at styrke indsatsen og rekruttere flere frivillige samt tilbyde en introduktion til arbejdet. Vi søger derfor personer med interesse for og viden om fugle, som har evnerne og viljen til at hjælpe os med det vigtige overvågningsarbejde.

Kvalifikationer

Man skal kunne genkende de fleste almindelige fuglearter og kunne artsbestemme de fugle, man ikke har set eller hørt før med bestemmelseslitteratur eller andre værktøjer (online services, fuglestemmer på CD'er mv.).

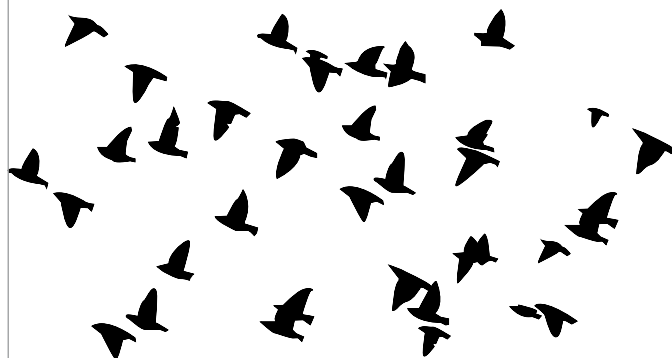
Det er ligeledes vigtigt at kunne bestemme fuglenes adfærd, og man må gerne være bekendt med DOF-basen eller i hvert fald have lyst til at arbejde med registreringer i den.

Så går du alligevel derude og registrerer fugle i reservaterne – og måske endda med papir og blyant – eller har du blot nogle af ovennævnte kvalifikationer og lyst til at være med til at levere værdifuld fugleregistrering i Fugleværnsfondens reservater, er du velkommen til at kontakte:

Søren Ring, biolog i Fugleværnsfonden

Tlf.: 3328 3817

Mail: soren.ring@dof.dk

GED I MOSEN

førte til den bedste frivilligtjans

Fugleværnsfonden har besøgt Jens Lyhne Christensen, som har været frivillig i Fugleværnsfondens arbejdsgruppe i Sølsted Mose siden 2008.

Af Marie-Louise Olsen og Hanne Havemose

Jens er pensioneret dyrlæge og har været med i Sølsted Moses frivillige arbejdsgruppe, siden gruppen blev oprettet. Her har han gennem årene deltaget i masser af arbejdsdage i mosen, planlægningsmøder og været fast opfylder af folderkasser.

Men efter at 10 mohairgeder og 15 boergeder er ankommet til mosen sidste år, har han fået helt andre interesser. Nu

Jens i gedeskuret. Foto: Hanne Havemose

handler det om tilsyn af geder. Gederne bliver besigtiget, observationsjournaler skrevet og arkiveret, hvorefter han ringer til sekretariatet for at fortælle om gedenyt af stort og småt. Gedejens, som han også bliver kaldt, er meget ansvarsfuld over for opgaven, som giver ham mulighed for at trække på sin tid som dyrlæge.

Et område under forvandling

Fugleværnsfonden besøger ham i forbindelse med en besigtigelse af mosen sidst i september. Solen skinner og områ-

Gederne er under kvalificeret opsyn af Jens. Foto: Hanne Havemose

Boergederne, forrest i billedet, er de mest hårdføre og effektive til nedbidningen af vedplanter på de nyrøddede arealer i Sølsted Mose. Foto: Allan Gudto Nielsen

dets ynglende tranepar trækker over mosen for at fouragere. Vi går den direkte vej ned til gedefolden, som man kan ane i den fjerne ende af reservatet. Undervejs er det uundgåeligt at bemærke, at området er under stor forvandling. Det igangværende EU LIFE-projekt har ført til store landskabsmæssige ændringer, især de store rydninger og vandstandshævninger har ændret udsynet og oplevelsen. Hvor området før var groet fuldstændig til, skuer man nu ud over et helt åbent landskab – hvor højmosen med tiden skal tage form.

En aktiv mose

Mosen summer desuden af aktivitet denne mandag formiddag. Der er repræsentanter fra Tønder Kommune, som er ude for at finde egnede steder til at pøde tørvemasser. Der er biologer, som afsøger grøfter og vandløb for spor af den sjældne fisk dyndsmerringen, hvis tilstedeværelse er en signifikant succesfaktor for projektet i mosen. Der er også besøg af den nærliggende kvægejer, som er ude og tilse sine dyr. Sidst, men ikke mindst, er der også en del fuglekiggere, hvoraf et par fortæller, at de jævnligt besøger stedet - helt fra Nordsjælland af.

Frivilligtjans med fuglekig

Når gederne skal tilses, er der også altid tid til at følge med i fuglelivet. Det er en del af tilsynet. Halvvejs på turen til gedefolden nyder vi derfor et overblik over området fra fugletårnet – her venter hejren, en lavtflyvende rørhøg og vandriksen med sine karakteristiske lyde. I tårnet møder vi endnu et par besøgende, som håbefuldt drømmer om at gense mosehornuglen fra sidst, de var her. Men måske de lige må vente lidt endnu, indtil arbejdet i mosen er helt på plads i 2016, og reservatet for alvor kan byde sig til.

I gedefolden får vi lov at komme helt tæt på gederne, nok især fordi vi er i selskab med Jens, som de er fortrolige med. Fugleværnsfondens naturforvalter, Marie-Louise Olsen og Gedejens drøfter gederens tilstand og fremtid. De skal snart hentes hjem for vinteren. Til næste år satses kun på boergeder, da de har været de mest effektive i nedbidningen af genvækst fra vedplanter i de nyrøddede arealer. Efter et godt møde i felten, vender sekretariatets udsendinge næsen hjemad, men Jens er på pletten i Sølsted Mose igen i morgen.

NÅR DER GÅR GED I DEN, ER DET GODT FOR FUGLENE

Geder og andre klovbærende dyr anses som det vigtigste redskab i naturplejen, når lysåbne naturtyper ikke skal gro til i krat og på sigt skov. Etableringen af lysåbne arealer øger diversiteten til fordel for de trængte fugle, som har brug for at fouragere her. Gederne i Sølsted Mose er lejet pr. græsningssæson og har tre folde at færdes i på i alt 12 hektar.

FRIVILLIG I FUGLEVÆRNSFONDEN

Fugleværnsfonden har over 200 frivillige fordelt på 15 arbejdsgrupper rundt om i fondens reservater. De frivillige varetager opgaver af meget forskellig art, fx høslæt, buskrydning, afholdelse af Åbent Hus, kagebagning, fugletællinger, fuglekig og meget mere... Det kræver ingen særlige forudsætninger at være med - bortset fra lysten til at yde en engageret indsats for fuglene og naturen i samarbejde med andre frivillige. Er du interesseret, er du meget velkommen til at henvende dig til Fugleværnsfondens sekretariat.

NØDDEKNÆKKEREN FRA RAVNSTRUP SØ

Tekst og foto: Allan Gudjo Nielsen, naturvejleder

Kernebiderens videnskabelige navn, *Coccothraustes coccothraustes*, er græsk. Kokkos betyder kerne, og thrauo betyder at knuse. Altså kerneknuser. Et meget rammende navn for en fugl, som er i stand til at flække hårde kirsebær- og miralbelsten. Med sit næb er fuglen i stand til at trykke med en kraft på hele 45 kg. Overført til os mennesker svarer det til, at vi kunne give et særdeles fast håndtryk svarende til 60 tons!

Selvom kernebideren har et iøjnefaldende udseende, er den ikke altid lige let at få øje på. Den opholder sig for det meste højt oppe i løvtræernes kroner og er ofte tavs. Men har man først lært fuglens karakteristiske korte og skarpe flugtkald 'pix', så vil man opdage, at den faktisk ikke er så sjælden endda. Ved Ravnstrup Sø vokser der en del fuglekirsebær samt mirabeller, og kernebider ses og høres derfor ofte i reservatet.

Om vinteren besøger den det flotte og meget velbesøgte foderbræt ved indgangen til reservatet. Det er dog ikke kun fugle, som flokkes om foderbrættet. Næsten dagligt sidder der flere fuglefotografer og hygger sig med at fotografere de mange fugle. Man er aldrig i tvivl, når en kernebider lander på foderbrættet. Den er fotografernes darling, og så knipser kameraerne løs i bedste paparazzi-stil.

BESØG RAVNSTRUP SØ ÅRET RUNDT

Ravnstrup Sø er et af de reservater, der kan besøges året rundt med garanti for gode fugle- og naturoplevelser. Du kan blandt andet også være heldig at se den pragtfulde isfugl, som er fast gæst i området.

ADOPTÉR ET RESERVAT MED:

SNOGEHØJ OG FRØLOMMER

For 12 år siden startede ”Adopter et reservat” i Fugleværnsfondens reservater. Ordningen eksisterer i dag i bedste velgående.

Tekst og foto: Allan Gudio Nielsen, naturvejleder

Fugleværnsfonden har gennem tiden opfordret skoleklasser til at deltage aktivt i naturplejen og naturovervågningen i deres lokale reservat. Dermed har de fået muligheden for at opleve ansvarlighed og tilknytning til et stykke natur i deres nærområde. Flere end 1000 skolebørn i alderen 6-15 år har igennem årene gjort en aktiv indsats for naturen og lært en masse undervejs. I år har adoptivklassen ved Ravnstrup Sø fx gjort en ekstra indsats for reservatets padder og krybdyr ved at bygge såkaldte frølommer og snogehøje.

Mudderbad

Frølommer, eller pædagolommer, som de også bliver kaldt, er små vandhuller udgravet tæt ved søer og damme, hvor der yngler padder. Formålet med frølommerne er, at de voksne frøer skal lægge deres æg i det lille vandhul, hvorefter æg og haletudser kan leve en tryk barndom i sikkerhed for fisk og andre frøedere. Når det lille vandhul først på sommeren er ved at tørre ud, er de små frøer klar til at begive sig ud i den store verden. Gravearbejdet kan være hårdt, men bliver ofte til et ret underholdende mudderbad for deltagerne. Til gengæld giver det ofte bekymrede rynker i panden hos forældrene, når ungerne om eftermiddagen bliver hentet i bilen.

Der er i løbet af dagen en god veksling mellem naturpleje og naturkendskab. På en dag hvor der graves frølommer, bliver de lokale frøer studeret, og eleverne lærer blandt andet at kende forskel på butsnudet og spidssnudet frø.

Forældre hjælper til

Snogehøje er store ”kompostbunker”, hvor der dannes varme fra nedbrydningen af plantedele. Her kan snoget godt lide at lægge deres æg, og undertiden kan man opleve, at snoget også overvintrer i snogehøjen. Da man skal bruge meget plantemateriale, er det ret tidskrævende at lave en snogehøj. Heldigvis er der ofte flere forældre med, når adoptivklassen er i felten, så det lykkedes som regel. Og belønningen er stor, når der pibler små snogeunger ud af højen.

BIOBLITZ - alle gode

Tekst og foto: Allan Gudio Nielsen, naturvejleder

Hele tre gange blev der afholdt BioBlitz på Fugleværnsfondens reservater i 2015: Bøjden Nor i juni, Gulstav Mose i august og Stormengene i september. Som i de foregående år har BioBlitzene bidraget til, at vi har fået et meget større kendskab til biodiversiteten på de undersøgte reservater. Denne artikel tager læseren på en lille rundtur til de tre reservater og ser nærmere på nogle af de spændende fund.

Kugleløber - en Speedy Gonzales

Ved Bøjden Nor på Sydfyn er Fugleværnsfonden i gang med at omdanne 25 hektar traditionelt drevet landbrugsjord til overdrev. Det tager mange år før de 25 hektar kan kaldes egentlig overdrev, men allerede her få år efter købet, er der valuta for pengene i form af øget biodiversitet. I løbet af dagen blev der fanget flere strandtudser, som har taget særdeles godt imod de mange nye vandhuller. Ved et af vandhullerne blev der lidt overraskende fundet den lynhurtige løbebille, kugleløber, som var trillet i en faldfælde. Det er en ret underholdende bille at studere, da det ser ud som om, den har motorbriller på og aldrig er i ro mere end få sekunder. Nærmest umulig at fotografere! Botanisk var der flere overraskelser, bl.a. den sjældne firkløft, som var ny for reservatet.

Første ynglefund i Danmark

Den rette person på rette sted kan ofte gøre spændende fund. På BioBlitzen ved Gulstav Mose på Sydlangeland deltog en af landets dygtigste entomologer Mogens Holme, som blandt andet er ekspert i vandbiller, guldsmede og mosser. BioBlitzen var ikke mange minutter gammel, før Mogens havde identificeret en række meget sjældne vandbiller, og det lå ligesom i luften, at det ikke var slut her. Og ganske rigtigt. Kort efter fandt Mogens en stor bestand (og landets første ynglefund) af sydlig kobbervandnymfe! Det blev til mange flere spændende fund denne varme dag i august på sydspidsen af Langeland, hvor hvepsevågerne trak lavt over deltagerne.

450 nye arter på et døgn

Med sølle 43 indtastede arter på hjemmesiden www.fugleognatur.dk, heraf hovedparten fugle, var det småt med viden om hvilke dyr og til dels planter, som lever på Stormengene på Rømø. Ved dagens slutning var der føjet 450 nye arter til listen. Sandkakerlak, kompostskyggebille, lyngløber og slikløber var nogle af dagens mere spændende insekfund.

En sjov oplevelse fra dagen var en enkelbekkasin, som gemte sig i græsset og som trykkede sig så længe, at det var muligt at fotografere den med en mobiltelefon. Endda så fuglen fyldte hele skærmen!

HVAD ER EN BIOBLITZ?

På en BioBlitz undersøges et områdes flora og fauna af dygtige fagfolk og nysgerrige besøgende. I 24 timer i stræk. Formålet er at se, hvor mange forskellige arter dyr og planter, man kan finde på én dag på ét bestemt sted. Det kommer der mange spændende og overraskende fund ud af.

BioBlitzene er ikke kun for naturnørder, men en ny og spændende måde at formidle naturens mangfoldighed til alle interesserede.

KOM TIL KOMMENDE BIOBLITZ

I 2016 har vi planer om flere bioblitz. Hold øje med kommende arrangementer på www.fugleværnsfonden.dk eller på www.facebook.dk/fugleværnsfonden.

BIOBLITZ PÅ P1

Dorte Dalgaard fra P1's Natursyn besøgte bioblitzten i Gulstav Mose (jf. foto på denne side af Mogens Holme og Dorte Dalgaard). Det blev til udsendelsen 'Flabede græshopper og vilde vandnymfer', som kan findes på DR's eller Fugleværnsfondens hjemmeside.

P1 Natursyn på besøg i Gulstav Mose

gange tre!

Poppelbuk

Stor fyrresnudebille

De små vandhuller vrirlede med spændende vandinsekter

På jagt efter sjældne biller

Sydlig kobbervandnymfe

Enkeltebekkasin, der trykker sig. Foto: Wilhelm L. Fabricius

Stor kæmpeparasolhat. Foto: Martin Iversen

ØKONOMISK BERETNING FOR 2014

Fondens erhvervsindkomst, som primært stammer fra indtægter i forbindelse med afgræsning af engarealer, udgjorde 1.052.853 kr. i 2014. Afgræsningen er et vigtigt led i den naturpleje, der finder sted i mange af reservaterne med henblik på at forbedre fuglenes vilkår, herunder især de truede og sårbare fugles levevilkår.

Af de øvrige indtægter i 2014 hidrører 1,4 mio. kr. fra fonde og legater m.v. hvilket er 7,5 mio. kr. mindre end året før. Dette skyldes primært, at Fugleværnsfonden i 2013 realiserede hensættelser vedrørende LIFE-projekterne Sølsted Mose og Bøjden Nor på i alt 3,8 mio. kr. Desuden modtog Fugleværnsfonden 3,5 mio. kr. fra Tønder Kommune til LIFE-projekt Sølsted Mose i 2013.

Indtægten fra støttebidrag og gavebreve er faldet lidt i forhold til året før og andrager 592.t.kr., mens indtægt fra arv udgør 3,1 mio. kr. Fugleværnsfondens indtægter fra arv har i de foregående fem år svinget mellem 0,9 mio. kr. og 2,9 mio. kr., så indtægten fra arv i 2014 var højere end den havde været i lang tid.

Finansielle indtægter er ligesom i 2013 beskedne på 110 t.kr. på grund af færre renteindtægter og udbytter fra fondens ob-

ligationsbeholdning end forventet. Dette skyldes det generelt lave renteniveau.

Årets samlede indtægter blev på 5,7 mio. kr. Af det samlede resultat er 4,8 mio. kr. anvendt eller reserveret til naturpleje og formidling i henhold til fondens formål.

Økonomisk set har 2014 givet et overskud på 935 t.kr., som er overført til fondens egenkapital.

Pr. 31. december 2014 udgjorde den samlede egenkapital 9,0 mio. kr., heraf 3,4 mio. kr. i frie reserver og 0,6 mio. kr. hensat til køb. Egenkapitalen skal modsvare fondens langsigtede mål for reservaterne, sikre mulighed for relevante opkøb og samtidig være en buffer til imødegåelse af den usikkerhed, der er om indtægter og udgifter, når fondens aktiviteter er afhængige af gaver, arv og fondsmidler. Det er fortsat målet, at egenkapitalen skal øges.

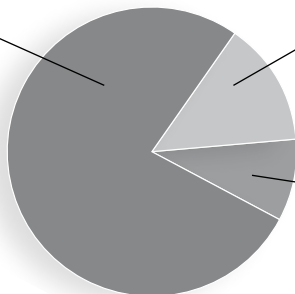
Fugleværnsfondens strategi og mål fremgår af fondens hjemmeside www.fugleværnsfonden.dk, hvor man også kan læse årsrapporten for 2014.

HVAD GÅR PENGENE TIL?

Figuren viser den procentvise fordeling af anvendte midler i 2014. Som det fremgår, er det fortsat Fugleværnsfondens overordnede mål at brugen af fondens økonomiske ressourcer fordeles således, at udgifterne til administration holdes på lavest mulige niveau.

RESERVATPLEJE (77%)

Naturpleje
Projekter
Publikumsfaciliteter
Overvågning
Samarbejde med arbejdsgrupper
Løn direkte relateret til reservater
Konsulentbistand
Plejeplaner
Ejendomsskatter og forsikringer

FORMIDLING (14%)

Guidede ture
Plancher, foldere, andet informationsmateriale
Hjemmeside
Årsskrift
Indsamling

ADMINISTRATION/FUNDRAISING (9%)

Kørsel
Husleje
Revision/regnskabsbistand
Løn
Kontorartikler, telefon, internet mv.

NYE MEDARBEJDERE

I maj fik Fugleværnsfonden ny direktør. Kristian Dammand Nielsen er uddannet biolog med speciale i forvaltning af fugle-reservater og diplomuddannet i ledelse. Han har senest arbejdet som nordisk koordinator af Svanemærket i Miljømærkning Danmark 2000-2008 og som afdelingschef i FORCE Technologys afdeling for Anvendt Miljøvurdering 2008-2015.

I september blev Mathilde Blichfeldt Henriksen ansat som studentermedhjælper. Mathilde har læst kommunikation og er igang med en kandidatuddannelse i Socialt Arbejde. Hun har tidligere været praktikant på Erhvervsmagasinet CSR og skal i Fugleværnsfonden hjælpe til med kommunikation og kontorarbejde.

Fugleværnsfonden har fra 1. november 2014 til 1. november 2015 modtaget bidrag på over 500 kr. fra:

Hanne Albirk, Kirsten R. Andersen, Annette Andersen, Kjeld Andersen, Kristian Øllegaard Andersen, Lone Andersen, Benny Kurt Andersen, Bodil E. Andreasen, Ulla Andreassen, Preben Bagger, Johannes Bang, Kai Bendix, Meta Bischoff, Leif og E.M. Bisschop-Larsen, Keld Bjerregaard, Nina Bjørn, Bruno Bjørneboe, Steen Blomquist, Gerda Brinch, Jens Bækkelund, Sven Allan Bødker, Henrik Gerner Baark, Hans Brøns Christensen, Ebbe Christensen, Jens Christensen, Steen Christensen, Peter V. Christensen, Inge Christiansen, Lars Christiansen, Leif Corydon, Anne Birgitte Dahl-Hansen, Ulrik Dall, Sven Delfs-Andersen, John og Anne Denborg, Inger Dissing, Richard Dodsworth, Minna Elsig, Charlotte Falsmar, Anni Ferdinand, Erling Frank, Kai Frederiksen, Niels Jørgen Frederiksen, Vilfred Friberg Hansen, Tove Kristine Frier, Kirsten Gravesen, Ulla Groot, Hanne Gryet, Karin Gustavsen, Michael Hall, Jørgen Riberholt Hansen, Magnus Bang Hansen, Leif Bjarne Hansen, John Hansen, Lars Vilhelm Hansen, Familien Helin, Else Helmer, Jens Hestbech, Preben og Kitta Hoffmeyer, Anne-Marie Holm, Niels Henrik Højbjerg, Freddy Jacobsen, Klaus Jacobsen, Joes Ramsøe Jacobsen, Orla Jakobsen, Eyvind Lyngsie Jakobsen, Niels Bomholt Jensen, H. C. Jensen, Jørgen Erik Jensen, Anni Jensen, Gunilla Jensen, Vagn Jensen, Jens Jørgen Jensen, Stig Ole Jensen, Ole Jespersen, Arne Erik Johnsson, Hanne Juhl, Stig Jørgensen, Arne Jørgensen, Birgitte Jørgensen, Vagn Jørgensen, Merete Kanstrup, Mogens Karbo, Frank Knudsen, Henrik Knuth-Winterfeldt, Jens Koføed, Marianne Kreutzmann, Anne-Margrethe Rydam Kroll, Tom Kähler, Hanne Landberg, Mogens Hess Larsen, Steen Gert Larsen, Barry Richard Have Larsen, Mikael Lassen, Karsten Laursen, Kirsten Laursen, Familien Madsen og T. Kallestrup Laursen, Poul Lauritzen, Martin Seeberg Lemke, Stig Linander, Jens Lodal, Hanne Lorentzen, Nils Lund, Frank Rene Madsen, Bente Mehlbye, Kurt Meyer, Knud Erik Mortensen, Jytte Mortensen, Ruth Mottram, Camilla Munch, Peter Friis Møller, Leif Møller-Hansen, Henrik Mørup-Petersen, Ingrid Nielsdatter, Gitte Holm og Morten Nielsen, Allan og Lisbeth Nielsen, Arne Vinten Nielsen, Carsten Egø Nielsen, Michael Frank Nielsen, Tove Ida Nielsen, Per-Henrik Lydolph Nielsen, Dorothy Nielsen, Inger Nielsen, John Nielsen, Morten Nielsen, Peter Sander Nielsen, Jørgen Nøddegaard, Henrik Hall Nørsgaard, Lægehuset Nørre Alslev, Birgitte og Ulrich Oestreich, Jens Bo Olesen, Arne Olesen, Ida Olsen, Kåre Olsen, Ole Overgaard, Søren Overgaard-Larsen, Preben Pamsgaard, H. Panduro, Helene Merete Pedersen, Frank Pedersen, Ib Pedersen, Jens Pedersen, Claus Quist Pedersen, Gert Schmeltz Pedersen, Dina Pent, Erik Persson, Anker Petersen, Dorthe Petersen, Kim Petersen, Rolf Plickert, Jørgen Barlyng Poulsen, Erik Poulsen, Niels og Rose Aadal Rasmussen, Kent Bøgvad Rasmussen, Stig Kjærgaard Rasmussen, Leif Rasmussen, Thomas Rechnagel, Marianne Rønning, Palle Rørsgaard, Marianne Sahlberg, Bo Sander, Finn Simoni, Arne Skov, Jørn Sparre, Lise Lotte Svane, Hans Lebech Sørensen, Ebbe S. Sørensen, Carsten Strøm Sørensen, Inge Sørensen, Søren Sørensen, Erik Thalling, Michael Thomsen, Lis Thorenfeldt, Michael Peter Tilbury, Alice Tobiesen, Poul Torekov, Inge L. Tønnesen, Anne Urban Sihm, Niels Veje, Jørgen Villerslev, Bente Vinther, Erik og Birgit Vrang, Inge Wedel-Heinen, Aage Wichmann, Lone Woelders.

FUGLEVÆRNSFONDEN ER:

Bestyrelse

Lennart Iversen, formand, fhv. viceskoleinspektør
Martnat Ricard, næstformand, advokat, cand.jur.
Henrik Knuth-Winterfeldt, cand.jur.
Henrik Nepper-Christensen, cand. polit.
Martin Kviesgaard, bankdirektør
Peter Friis Møller, forstkandidat, cand.silv.
Torben Bøgeskov, naturvejleder
Egon Østergaard, lærer
Nils-Erik Norsker, advokat, cand.jur.
Ole Have Jørgensen, biolog, cand.scient.
Jonna Odgaard, journalist

Sekretariat

Kristian Dammand Nielsen, direktør
Allan Gudio Nielsen, naturvejleder
Marie-Louise Olsen, naturforvalter
Søren Ring, biolog
Hanne Havemose, kommunikationsmedarbejder
Mathilde Blichfeldt Henriksen, studentermedhjælper
Ellen Hansen, frivillig
Peter Vadum, frivillig

Samt de over 200 frivillige i fondens reservater

TAK ELISE. Elise Frydensberg har siddet 23 år på posten som henholdsvis reservatadministrator og siden som direktør for Fugleværnsfonden. I foråret vinkede hun farvel til direktørposten og startede sin nye tilværelse som pensionist. De 23 år har været præget af fremgang. Flere

reservater, flere fugle, flere opgaver, flere aktiviteter, flere medarbejdere.

Det har været et alsidigt job, som Elise har løst med den største bravour. Det har været et job, hvor fuglene og særligt de mennesker, der har spillet en rolle i fondens arbejde, har været i fokus. Vi vil gerne benytte lejligheden til at sige Elise en stor, varm tak for indsatsen gennem mere end 23 år.

En særlig tak rettes til nyligt afdøde Nancy Bitten Thrane og Jacob Vinding Madsen, som har betænkt Fugleværnsfonden i deres testamenter.

Fugleværnsfonden vil gerne takke følgende donatorer:

15. juni Fonden
Aage V. Jensen Naturfond
A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal
Grosserer Schiellerup og Hustrus Fond 1
Fabrikant Chas. Otzens Fond
Brødrene Hartmanns Fond
Martin Petersens Mindelegat
Friluftsrådet
NaturErhvervsstyrelsen, projektstøtte
Torben og Alice Frimodts Fond
Inge og Skjold Burnes Fond
H. R. Frederiksen & Grete Siim Fredriksens Fond
Trælastbranchens Fond af 1975
Danske Færger A/S
RealDania
Velux Fonden

Fugleværnsfonden takker alle, der har støttet fondens arbejde i det foreløbne år, herunder også naturbeskyttelsesbidragsydere til DOF/FVF, som er en vigtig del af fondens indkomne støttemidler. Kun ved hjælp af jeres støtte er vores virke muligt.

Fugleværnsfondens reservater

- 1 NIVÅ BUGT STRANDENGE**
Nordsjælland (2008) 8 hektar strandeng
- 2 VASERNE**, Nordsjælland (1999)
14 hektar sø, ellesum, skov og krat
- 3 GUNDSØMAGLE SØ**, Nordsjælland (1984)
60 hektar sø, rørskov, skov og krat
- 4 RAVNSTRUP SØ**, Sydsjælland (1983)
9,5 hektar sø, rørskov og mose
- 5 ÆGHOLM**, nord for Møn (1969)
1,8 hektar kystfugleø
- 6 NYORD**, ved Møn
(1971, 1989, 1990, 1991, 2001)
186 hektar strandeng og strandrørsump
- 7 BARUP SØ**, Nordfalster (1988)
26 hektar rørskov, sø og krat

- 8 SAKSFJED/HYLLEKROG**, Sydlolland (1995) 163 hektar løvskov, strandeng, strandfælled og klit
- 9 NAKSKOV INDREFJORD**, Vestlolland (1987) 10 hektar rørskov og sø
- 10 GULSTAV MOSE**, Sydlangeland (1971, 1976) 7 hektar rigkær
- 11 TRYGGELEV NOR**, Sydlangeland (1975, 1981, 1997, 2004)
170 hektar sø, rørskov, eng og krat
- 12 ROHOLM**, Odense Fjord (1978)
1 hektar kystfugleø
- 13 BØJDEN NOR**, Sydvestfyn (1980, 2011)
47 hektar strandeng og brakvandsvig
- 14 SØGÅRD MOSE**, Sønderjylland (1986)
16,7 hektar hedemose
- 15 BREMSBØL SØ**, Sønderjylland (2013)
15 hektar sø og enge
- 16 SØLSTED MOSE**, Sønderjylland (1993, 1994, 1996, 2013) 103 hektar hedemose
- 17 STORMENGENE**, Rømø (1991, 1994)
41,7 hektar strandeng
- 18 STUBBE SØ**, Djursland (2002)
24 hektar eng, overdrev og skov
- 19 BØVLING KLIT**, Vestjylland (1979, 1983)
6,5 hektar strandeng
- 20 AGERØ**, Mors (1982, 2002)
27,5 hektar strandeng
- 21 RÅBJERG MOSE**, Nordjylland (1991)
0,5 hektar hedemose

Fugleværnsfonden

Vesterbrogade 138 - 140 • 1620 København V
Tlf. 3328 3839 • Mail: fvf@dof.dk • www.fuglevaernsfonden.dk

